

Συνέντευξη στη Παροικιακή, Χαρ. Χαραλάμπους
Δρ. Χρ. Κληρίδη, Πρόεδρου Π.Δ.Σ.
15.1.2021

1. Αισθάνομαι ότι η εκλογή μου στην Προεδρία του Παγκύπριου Δικηγορικού Συλλόγου με περίπου 4.200 ενεργά μέλη τα οποία ανανεώνουν την άδειά τους, από ένα σύνολο 15.000 περίπου δικηγόρων εγγεγραμμένων στο μητρώο, αποτελεί μία δικαίωση των προσπαθειών μου για να συνεισφέρω στην ανανέωση, στον εκσυγχρονισμό και να θέσω τις βάσεις για την μεταρρύθμιση στην δικαιοσύνη, την δικηγορία, στην αναβάθμιση του ρόλου του δικηγόρου σαν συνλειτουργού της δικαιοσύνης και στην εμπέδωση του κράτους δικαίου. Η ευθύνη είναι τεράστια και το χρονικό πλαίσιο πολύ μικρό (τρία χρόνια) πλην όμως, με τους ρυθμούς με τους οποίους ξεκινήσαμε πιστεύω ότι ένα μεγάλο μέρος του προαγγελθέντος προγράμματός μου θα υλοποιηθεί. Δεν θα αφήσω τα οποιαδήποτε εμπόδια να αναστείλουν τον σχεδιασμό μου. Εξάλλου, αν θα σταματούσα σε κάθε «λάξιμο» πετροβολώντας δεν θα προχωρούσα ούτε θα έφτανα μέχρι εδώ που είμαι σήμερα. Το τι προέχει είναι στοχοπροσύλωση και σκληρή δουλειά.

2. Ο ρόλος του Προέδρου δεν είναι απλώς ένας τίτλος αλλά με τα σημερινά δεδομένα είναι ρόλος κυβερνήτη σε σκάφος σε φουρτούνα με στόχο να οδηγηθεί το σκάφος σε απάνεμο λιμάνι.

Αισθάνομαι βαρύν το φορτίο της ευθύνης αλλά έχω συνηθίσει να δουλεύω σε αντίξοες συνθήκες και είμαι αισιόδοξος για το αποτέλεσμα.

Είναι γεγονός ότι, το κληρονομικό βάρος που κουβαλώ με προηγούμενους Γενικούς Εισαγγελείς, Πέτρο Κληρίδη και Κώστα Κληρίδη, επαυξάνει το καθήκον μου για να αφήσω μετά το πέρας της τριετίας μου έργο το οποίο θα τιμά την ιστορία της οικογένειας και παράδοση.

3. Δυστυχώς με το τελευταίο lockdown δεν μπορώ να πω ότι βρισκόμαστε στην ομαλότητα και ότι τα δικαστήρια λειτουργούν κανονικά. Μετά από πιέσεις που άσκησα προς κάθε κατεύθυνση πετύχαμε να αναγνωριστούν τα δικαστήρια και τα πρωτοκολλητεία σαν ουσιώδης υπηρεσία του κράτους με αποτέλεσμα να μην κλείσουν. Όμως μέσα στο διάταγμά του ΚΔΠ6/2021, ο Υπουργός Υγείας, καθόρισε ότι την επακριβή λειτουργία της υπηρεσίας θα την καθορίσει το Ανώτατο Δικαστήριο. Τόσο οι δικηγόροι όσο και το Ανώτατο Δικαστήριο τελούν επιπρόσθετα κάτω από τον περιορισμό ο οποίος προνοείται στο διάταγμα, ένα άτομα κάθε 10 τ.μ. και τη τήρηση αποστάσεων δύο μέτρων. Αυτό στην κυπριακή πραγματικότητα σημαίνει ότι η πλειοψηφία των αιθουσών των δικαστηρίων είναι ακατάλληλη για εκδίκαση κατά τον σύνηθη τρόπο μίας υπόθεσης. Η εκδίκαση μίας υπόθεσης συμπεριλαμβάνει την αναγκαιότητα παρουσίας στην αίθουσα του δικαστηρίου του δικαστή, της στενοτυπίστριας, περιστασιακά του κλητήρα, τον κατ' ελάχιστο αριθμό δύο δικηγόρων και κατ' ελάχιστο δύο διαδίκων, δηλαδή ένα συνολικό κατ' ελάχιστο αριθμό ατόμων επτά, το οποίο σημαίνει ότι, το ελάχιστο μέγεθος της αίθουσας πρέπει να είναι 70 τετραγωνικά. Αν προστεθεί

και ο μάρτυρας ο οποίος θα δίδει την μαρτυρία του δεν νομίζω να έχουμε πολλές αίθουσες στα κατώτερα δικαστήριά μας που να πληρούν αυτά τα μεγέθη και προϋποθέσεις.

Εκείνο το οποίο θα μπορούσε όμως να γίνει είναι, για ενδιάμεσες αιτήσεις, που δεν χρειάζεται η φυσική παρουσία των δικηγόρων ή των διαδίκων να διεκπεραιώνονται ηλεκτρονικά από τον δικαστή από το γραφείο του ή ακόμα και από σπίτι. Εδώ το πρόβλημα είναι ότι, τούτο συνεπάγεται ότι, ο φάκελος της υπόθεσης πρέπει να εντοπίζεται και να προσκομίζεται στο γραφείο του δικαστή. Με δεδομένο όμως ότι, και τα πρωτοκολλητέα, λόγω μεγέθους τους δεν επιτρέπουν κατ' ανάγκη την ομαλή λειτουργία τους με τον περιορισμό του ενός ατόμου ανά 10 τετραγωνικά μέτρα και τα δύο μέτρα απόσταση δημιουργούνται δυσκολίες και καθυστερήσεις.

Εν πάση περιπτώσει, είχα πάντοτε τη θέση και φιλοσοφία ότι “where there is a will there is a way”. Εναπόκειται στους συντελεστές και πρωταγωνιστές να συνεργαστούν για να μπορέσει έστω με τα προβλήματα η δικαιοσύνη να συνεχίσει να αποδίδεται.

Με βάση το άρθρο 30 του Συντάγματος δεν μπορεί να μπει οποιοσδήποτε περιορισμός ακόμη και για λόγους υγείας στην απόδοση της δικαιοσύνης.

Η προσπάθεια μου ήταν να πείσω το Ανώτατο Δικαστήριο να διευρύνει παλαιότερες εγκυκλίους του και ανακοινώσεις για τον τρόπο λειτουργίας των δικαστηρίων και πρωτοκολλητέων. Πέτυχα να δοθεί μία διακριτική ευχέρεια στους δικαστές και πρωτοκολλητές υπό την καθοδήγηση των δικαστών να δέχονται την διεκπεραίωση υποθέσεων έστω και αν δεν είναι επειγούσης μορφής.

Επιπρόσθετα πίεσα για την επίσπευση της εφαρμογής της ηλεκτρονικής δικαιοσύνης όσον αφορά την καταχώρηση εγγράφων στο δικαστήριο. Αρχικά πίεσα για τις 11 Ιανουαρίου, το Ανώτατο καθόρισε την 18^η Ιανουαρίου αλλά δυστυχώς επειδή η εταιρεία δεν έδωσε έγκαιρα τα απαραίτητα εργαλεία εκπαίδευσης των δικηγόρων στο νέο σύστημα, η ημερομηνία έχει μετατεθεί για τις 8 Φεβρουαρίου.

Έχω αναλάβει μαζί με δύο άλλους συναδέλφους ομάδα κρούσης και επίσπευσης των διαδικασιών εκπαίδευσης και προσαρμογής στο νέο σύστημα με την βοήθεια ομάδας εκπαιδευτών δικηγόρων οι οποίοι κάνουν πολύ καλή δουλειά και τους ευχαριστώ. Ιδιαίτερες ευχαριστίες αποδίδονται στον Νικόλα Κουκούνη, δικηγόρο από την Λάρνακα η τεχνογνωσία του οποίου θα τσακίσει την τεχνοφοβία κάποιων.

Ένα άλλο πρόβλημα βεβαίως είναι το 15% που αυθαίρετα επέβαλε στα δικηγορικά γραφεία ο Υπουργός Υγείας. Αντέδρασα άμεσα και ζήτησα με επιστολή μου στον Πρόεδρο, τον Υπουργό Υγείας και την Υπουργό Δικαιοσύνης άμεση κατάργηση του περιορισμού αυτού και λήψη άλλων μέτρων όπως π.χ. η λειτουργία των δικηγόρων στα γραφεία, όπως λειτουργούν και τα δικαστήρια, με τον περιορισμό του ενός ατόμου ανά 8 τετραγωνικά και ενδεχομένως την χρήση μάσκας η οποία ούτως ή άλλως επιβάλλεται και σε ιδιωτικούς χώρους όπου ο

αριθμός των εργαζομένων είναι πέραν των δύο. Δυστυχώς δεν εισακούστηκα και ούτε καν μπήκαν στον κόπο να μου απαντήσουν. Θα επιμένω όμως και δεν αποκλείω την καταχώρηση αγωγών για τον αχρείαστο αυτό και υπέρμετρο περιορισμό.

Η πανδημία στη Κύπρο και στο παγκόσμιο είναι μία κατάρα, μία πληγή η οποία κατέστρεψε οικονομίες, νοικοκυριά, σχεδιασμούς και μας πήρε πίσω δεκαετίες. Θα μας πάρει πολύ χρόνο να ανανήψουμε, αυτοί που ευτυχήσαμε να είμαστε ακόμη ζωντανοί. Η σκέψη όλων μας είναι για τα θύματα και τις οικογένειές τους και συμμεριζόμαστε όλες τις προσπάθειες για αντιμετώπιση της πανδημίας οι οποίες όμως σε καμία περίπτωση δεν πρέπει να υπερβαίνουν το μέτρο της αναλογικότητας.

4. Ο διασυρμός της Κύπρου λόγω της διαπλοκής και διαφθοράς σε σχέση με τα «χρυσά διαβατήρια» ήταν το δεύτερο μεγάλο πλήγμα του 2020 μετά την πανδημία. Η σύγκρουση του κράτους με τον Γενικό Ελεγκτή είναι ότι χειρότερο μπορούσε να γίνει γιατί πολύ φοβούμαι ότι δίδει την εικόνα προς τα έξω ότι ενώ η κυβέρνηση οφείλει να καταπολεμήσει την διαφθορά με διάφορα μέσα καταπολεμεί παράλληλα και τους μαχητές κατά της διαφθοράς. Δημιουργείται ένα οξύμωρο σχήμα. Ελπίζω ότι έστω και αργά να το διαπιστώσει αυτό και να βρει ένα τρόπο συνεννόησης για να προχωρήσουμε. Η πρόταση του πρώην Γενικού Εισαγγελέα, Κώστα Κληρίδη ήταν μία συμβιβαστική πρόταση η οποία αν γινόταν δεκτή θα έδιδε την δυνατότητα να δοθούν φάκελοι στον Γενικό Ελεγκτή για να δουλεύει και αυτός παράλληλα χωρίς την δημοσιοποίηση των αποτελεσμάτων μέχρι συμπλήρωσης του έργου της ερευνητικής επιτροπής και κατάθεσης σε αυτή των ευρημάτων του. Θεωρώ ότι δεν χάθηκε ακόμη η ευκαιρία και ακόμη και τώρα μπορεί να προχωρήσει η πρόταση.

Δεν πιστεύω ότι θα καταχωρηθεί αίτηση για παύση του Γενικού Ελεγκτή γιατί δεν έχω δει οποιαδήποτε στοιχεία ανάρμοστης συμπεριφοράς κατά το προηγούμενο της υπόθεση του Γενικού Εισαγγελέα εναντίον του Βοηθού Γενικού Εισαγγελέα για παύση του η οποία οδήγησε και στην γνωστή απόφαση του Πειθαρχικού Συμβουλίου του Ανωτάτου Δικαστηρίου. Το να διεκδικεί ένας θεσμός εξουσία και αρμοδιότητα δεν είναι θέμα ανάρμοστης συμπεριφοράς. Θα μπορούσε να παραπεμφθεί το θέμα προς εκδίκαση στο Ανώτατο Δικαστήριο είτε από τον Γενικό Ελεγκτή είτε από τον Γενικό Εισαγγελέα εκ μέρους της Κυπριακής Δημοκρατίας. Η διαδικασία αυτή δεν ακολουθήθηκε και είναι εκπρόθεσμη πλέον δεδομένης της συνταγματικής πρόνοιας για παραπομπή του θέματος εντός 30 ημερών. Άρα θα πρέπει να βρεθεί μία συμβιβαστική λύση.

5. Όσον αφορά την σύγκληση της πενταμερούς και τις προοπτικές της θα εκφράσω καθαρά προσωπικές απόψεις. Η ανησυχία που έχω είναι ότι, αν επιτραπεί από τον Γενικό Γραμματέα στην τουρκοκυπριακή ηγεσία και την Τουρκία οι οποίοι θέλουν να θέσουν στο τραπέζι τη λύση των δύο κρατών, αυτό θα μας μείνει σαν προηγούμενο. Γνωρίζω ότι η δική μας θέση είναι ότι δεν δημιουργείται κυπριακό κεκτημένο στη λύση του Κυπριακού αλλά αυτό είναι

στη θεωρία και μόνο γιατί στη πράξη παγιώνεται ένα κεκτημένο, ένα *aquis*, το οποίο θα το βρίσκουμε μπροστά μας. Αναβαθμίζει την πρόταση στους κόλπους του Οργανισμού Ηνωμένων Εθνών μόνο και μόνο για το ότι επιτρέπεται να μπει στο τραπέζι έστω και αν απορριφθεί από την δική μας πλευρά.

Η ιστορία του Κυπριακού ήταν μία ιστορία κατολίσθησης και υποχωρήσεών μας οι οποίες εγένοντο στη προσπάθειά μας να βρούμε τη λύση. Πάντοτε ελπίζαμε ότι κάνοντας παραχωρήσεις η Τουρκική πλευρά θα ανταποκρινόταν. Το τι αποδείχθη όμως στη πράξη ήταν ακριβώς το αντίθετο. Ξεκινήσαμε από την ομοσπονδιακή λύση των δύο περιφερειών με ισχυρά κεντρική κυβέρνηση την δεκαετία του 70 για να κατακυλήσουμε την δεκαετία του 90στην λύση σταδιακά μίας χαλαρής ομοσπονδίας και τώρα πολύ φοβούμαι μετά την απόρριψη το Σχεδίου Ανάν την πρώτη δεκαετία του 20 σε μία λύση συνομοσπονδίας. Είμαστε στο χείλος του γκρεμού πριν την διχοτόμηση.

Η τουρκική πλευρά δεν έχει υποχωρήσει ούτε ένα γιώτα από τη θέση της. Αντίθετα τις έχει σκληρύνει. Συνεπώς δεν είμαι αισιόδοξος ούτε για το αποτέλεσμα αλλά ούτε για την πορεία την οποία ακολουθούμε. Την ευθύνη αυτή για τις υποχωρήσεις και την σημερινή κατάσταση φέρει βεβαίως η τουρκική πλευρά με την συνεχιζόμενη αδιαλλαξία της αλλά δεν είναι άμοιρη ευθυνών και η δική μας πολιτική ηγεσία ανεξαρτήτως κομματικής ιδεολογίας.

Η πολιτική ηγεσία θα έπρεπε να μείνει σταθερή στις θέσεις της έστω και αν με αυτές εγώ προσωπικά μπορεί να διαφωνώ. Ανεξάρτητα όμως, για σκοπούς σωστής διαπραγμάτευσης δεν υποχωρείς αν δεν πάρεις κάτι. Εμείς υποχωρούσαμε για να πάρουμε. Στους πρωτοετείς φοιτητές μου στο θέμα ασκείν την δικηγορία και την τέχνη της διαπραγμάτευσης διδάσκω ακριβώς αυτό. Ότι δηλαδή υποχωρείς όταν πρέπει να υποχωρήσεις και έχεις εξασφαλίσει το αντάλλαγμα της υποχώρησης και ποτέ χωρίς να εξασφαλίσεις στην πράξη το συγκεκριμένο αντάλλαγμα. Αυτά που διδάσκουμε στους πρωτοετείς φοιτητές μας καταπάτησαν έμπειροι πολιτικοί με τα γνωστά αποτελέσματα.

Δρ. Χρίστος Κληρίδης

Πρόεδρος

Παγκύπριου Δικηγορικού Συλλόγου

15.1.2021